

ĢENERĀLADVOKĀTA L. A. HĒLHUDA [L. A. GEELHOED]

SECINĀJUMI,

sniegti 2004. gada 16. septembrī¹

I — Ievads

viens no lietas dalībniekiem ir atsaucies uz to, ka patents nav spēkā vai ir atceļams.

1. Šajā lietā *Oberlandesgericht Düsseldorf* uzdod jautājumu par 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komercietās² (turpmāk tekstā — “Briseles konvencija”) 16. panta 4. punkta interpretāciju. Noteiktos gadījumos šī norma paredz izņēmuma jurisdikciju tās līgumslēdzējas valsts tiesām, kurā ir pieteikta vai veikta deponēšana vai reģistrācija vai kurā to uzskata par veiktu.

3. Var būt gadījumi, kad atbildētājs lietā saistībā ar patenta pārkāpumu izvirza iebildi par patenta spēkā neesamību. Arī prasītājs lietā par pārkāpuma neesamības atzīšanu var atsaukties uz to, ka patents nav spēkā vai ir atceļams un ka tāpēc nav noticis pārkāpums. Šis otrais gadījums ir noticis pamata prāvā. Konkrētāk, iesniedzējtiesa tāpat vēlas noskaidrot, vai ir nozīme tam, ka tiesa, kas izskata lietu, iebildi par to, ka patents nav spēkā vai ir atceļams, uzskata par pamatotu, un vai nozīme ir tam, kurā brīdī tiesvedības laikā šī iebilde ir izvirzīta.

2. Konkrētāk, iesniedzējtiesa jautā, vai izņēmuma jurisdikcija pastāv tikai tad, ja tiek uzsākta tiesvedība (ar *erga omnes* iespaidu) par patenta atzīšanu par spēkā neesošu, vai arī tad, ja tiesvedībā par patenta pārkāpumu

4. Briseles konvencijas 16. panta 4. punktā ir noteikts izņēmums 2. panta pamatprincipam. Saskaņā ar šo pantu prasība pret atbildētāju, kura domicils ir kādā līgumslēdzējā valstī, neatkarīgi no viņa pilsonības ir ceļama šīs valsts tiesā. Šī panta pamatā ir princips *actor sequitur forum rei*. Līdz ar to 2. panta mērķis ir aizsargāt atbildētāja tiesības. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judika-

1 — Oriģinālvaloda — holandiešu.

2 — OV 1972, L 299, 32. lpp. Konvencijas konsolidētā redakcija ar grozījumiem — OV 1998, C 27, 1. lpp.

tūru, ievērojot šī principa vispārējo raksturu, izņēmumi no tā interpretējami sašaurināti³.

5. No otras puses, 16. panta 4. punkta paplašināta interpretācija nāk par labu tiesiskās drošības principam un samazina pret-runīgu lēmumu pieņemšanas risku. Jurisdikcija lietās par patenta spēkā esamību tādējādi vienmēr ir vienai un tai pašai tiesai. Vēl jo būtiskāk ir tas, ka 16. panta 4. punktu nav vēlams interpretēt tādējādi, ka prasītāja lēmums — celt prasību par atzīšanu par spēkā neesošu vai arī par pārkāpuma nesamības atzīšanu — jurisdikcijai būtu izšķirošs. Cik vien iespējams, būtu jāizslēdz tiesu izvēle.

II — Atbilstošās tiesiskās, faktiskās un pamata prāvas normas

6. Briseles konvencijas 2. pants, kas ietverts II sadaļas 1. nodaļā ar virsrakstu “Vispārīgie noteikumi”, nosaka:

“1. Ievērojot šīs konvencijas noteikumus, personas, kuru domicils ir kādā līgumslēdzējā valstī, neatkarīgi no viņu pilsonības var iesūdzēt attiecīgās līgumslēdzējas valsts tiesā.”

7. Briseles konvencijas 16. panta 4. punkts, kas ietverts šīs konvencijas II sadaļas 5. nodaļā ar virsrakstu “Izņēmuma jurisdikcija”, nosaka:

“Šādām tiesām ir izņēmuma jurisdikcija neatkarīgi no domicila: [...] 4) tiesvedībā attiecībā uz tādu patentu, preču zīmju, dizainparaugu vai citu līdzīgu tiesību reģistrāciju vai spēkā esamību, kas jādeponē vai jāreģistrē, tās līgumslēdzējas valsts tiesas, kurā deponēšana vai reģistrācija ir pieteikta, veikta vai kurā to uzskata par veiktu saskaņā ar starptautiskas konvencijas noteikumiem.”

8. Pa šo laiku Briseles konvencija ir aizstāta ar Padomes 2000. gada 22. decembra Regulu (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās⁴. Taču šī regula nav piemērojama izskatāmajā lietā, jo tā ir piemērojama tikai attiecībā uz prasībām, kas pieņemtas tiesvedībās, kas uzsāktas pēc regulas stāšanās spēkā 2002. gada 1. martā un pēc tās spēkā stāšanās izdotiem tiesību aktiem, kas tā nav izskatāmajā lietā.

9. Jautājums ir uzdots saistībā ar prāvu starp *Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co.*

3 — Skat., piemēram, 1988. gada 27. septembra spriedumu lietā 189/87 *Kalfelis* (*Recueil*, 5565. lpp., 19. punkts) un nesenāk — 2004. gada 10. jūnija spriedumu lietā C-168/02 *Kronhofer* (*Krājums*, I-6009. lpp., 12.–14. punkts).

4 — OV L 12, 1. lpp., Konvencija vēl arvien ir piemērojama attiecībā uz Dānijas Karalisti.

KG (turpmāk tekstā — “GAT”), Alsdorfa [*Alsdorf*], (prasītāja) un *Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG* (turpmāk tekstā — “LuK”), Bile, [*Bühl*]. Lietas dalībnieki ir konkurējoši tirgus dalībnieki automašīnu industrijas tehnoloģiju sektorā.

10. Prasītāja uzņēmumam *Ford-Werke AG*, Ķelne [*Köln*], izteica piedāvājumu ar mērķi noslēgt līgumu par hidraulisko amortizatoru piegādi. Atbildētāja apgalvoja, ka prasītāja tādējādi ir pārkāpusi divus Francijas patentus, kuru īpašnice ir LuK. Prasītāja tāpēc iesniedza prasību *Landgericht Düsseldorf* [Diseldorfas Federālās zemes tiesā], lūdzot konstatēt, ka atbildētājai nebija no Francijas patentiem izrietošu tiesību, un šajā sakarā atsaucās uz to, ka šie patenti ir atceļami vai spēkā neesoši.

11. *Landgericht Düsseldorf* uzskatīja, ka tai bija starptautiska jurisdikcija lemt par prasību saistībā ar Francijas patentu pārkāpumu. Tāpat tā uzskatīja, ka tai bija jurisdikcija lemt par iebildi, kas saistīta ar apgalvoto minēto patentu atcelšanu vai spēkā neesamību. Kā tas izriet no Tiesā iesniegtā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, tā ir balstījusies uz 16. panta 4. punkta ierobežojošo interpretāciju, kura ir nepieciešama, lai izvairītos no tā, ka tiesa varētu zaudēt savu jurisdikciju, tiklīdz par patenta pārkāpēju minētā persona izvirza pakārtotu jautājumu par patenta spēkā neesamību.

12. *Landgericht Düsseldorf* noraidīja prasītājas iesniegto prasību un nolēma, ka attiecīgie patenti atbilst patentspējai izvirzītajiem kritērijiem. Tad prasītāja iesniedza apelāciju *Oberlandesgericht Düsseldorf* [Diseldorfas Federālās zemes augstākajā tiesā]. Apelācijas tiesvedības ietvaros *Oberlandesgericht Düsseldorf* uzdeva 2. punktā minēto jautājumu.

13. Lēmumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu *Oberlandesgericht Düsseldorf* cita starpā norāda, ka neatkarīgi no risinājuma pastāv pretrunīgu lēmumu pieņemšanas risks. Vienlaikus šī tiesa uzskata par būtisku, ka patenta izsniegšana ir suverēna darbība, ko vislabāk varētu pārbaudīt attiecīgās dalībvalsts tiesas, nevis kādas svešas varas tiesas. Saskaņā ar *Oberlandesgericht Düsseldorf* viedokli Briseles konvencijas 16. panta 4. punkta mērķis ir tieši tāds.

III — Tiesai iesniegtie apsvērumi

14. Tiesai savus apsvērumus iesniedza atbildētāja pamata prāvā (*LuK*), Vācijas valdība, Francijas valdība un Apvienotās Karalistes valdība, kā arī Komisija. 2004. gada 14. jūlijā Tiesa šajā lietā noturēja tiesas sēdi. Sēdē savu

viedokli izteica arī prasītāja (*GAT*) pamata prāvā.

prasības par patenta pārkāpumiem tajā pašā tiesā (proti, tiesā atkarībā no personas, kura pārkāpusi patentu, domicila), kamēr saskaņā ar 16. panta 4. punktu būtu jāvērsas visu dalībvalstu, kurās patents ir reģistrēts, tiesās.

15. Tiesvedībā Tiesā tika aizstāvēti trīs viens otru izslēdzoši viedokļi. Tiesai tāpēc būs jāizlemj par to, kurš no šiem trim viedokļiem vislabāk atbilst Konvencijas 16. panta 4. punkta formulējumam un mērķiem.

18. Francijas un Lielbritānijas valdības, kā arī *GAT* izvirza pretēju viedokli. Tās iestājas par 16. panta 4. punkta plašu interpretāciju pareizas tiesvedības interesēs.

16. *LuK* un Vācijas valdība izvirza argumentu par 16. panta 4. punkta sašaurinātu interpretāciju. Tās uzskata, ka 16. panta 4. punkts, izskatot tiesā strīdu par patenta spēkā esamību, ir piemērojams tikai tad, ja šis strīds ir tiesvedības galvenā prasība. Tās nepiekrīt, ka jautājumus par patenta spēkā esamību un pārkāpumu nav iespējams vienu no otra atdalīt, un uzskata, ka šāda interpretācija būtiski apdraudētu līdzsvaru starp atšķirīgām jurisdikcijām saskaņā ar Briseles konvenciju. Īpaši tas varētu novest pie tā, ka gandrīz uz visām pārkāpumu lietām būtu attiecināma izņēmuma jurisdikcija saskaņā ar 16. pantu.

19. Tās norāda, ka tā dalībvalsts, kurā patents piešķirts, ir vispiemērotākā, lai lemtu par tā spēkā esamību, ievērojot tās faktisko tuvumu, un arī tāpēc, ka tā juridiski ir visciešāk saistīta ar patenta piešķiršanu. Turklāt praksē jautājumi par patenta spēkā esamību un tā pārkāpumu viens no otra nav atdalāmi. Briseles konvencijas 16. panta 4. punkta piemērošana attiecībā uz prasībām par pārkāpumiem dod iespēju izvairīties no pretrunīgu lēmumu pieņemšanas un tāpēc darbojas tiesiskās drošības interesēs. Turklāt šāda interpretācija novērs, ka puses, pamatojoties uz 16. panta 4. daļu, varētu apiet izņēmuma jurisdikcijas noteikumu. Proti, ja varbūtējais patenta pārkāpējs tā vietā, lai apstrīdētu patenta spēkā esamību, iesniedz prasību, lai konstatētu, ka nav noticis pārkā-

17. Tādējādi pusēm tiktu atņemtas tiesības, ko tām piešķir ne vien Briseles konvencijas 2. pants (tiesa atkarībā no atbildētāja domicila), bet arī 5. panta 3. un 5. punkts un 6. panta 1. punkts. Turklāt saskaņā ar 2. pantu patenta īpašnieks var iesniegt visas

pums, saskaņā ar pretēju viedokli neietilptu 16. panta 4. punkta piemērošanas jomā. Francijas valdība šajā sakarā atsaucas uz Ženāra [Jenard] ziņojumu⁵, kurā ir uzsvērts, ka lēmumi par patentu spēkā esamību ir dalībvalstu kompetencē.

20. Komisija pārstāv trešo jeb starpviedokli. Tā apgalvo, ka tieši minētā paplašinātā 16. panta 4. punkta interpretācija pēc savas būtības izraisa to, ka visas lietas attiecībā uz patentiem tiktu izskatītas tās valsts tiesās, kur patents ir piešķirts vai reģistrēts. Komisija neapstrīd, ka šāds risinājums būtu vēlams, taču uzskata, ka šis risinājums nebūtu savienojams ar 16. panta 4. punkta formulējumu.

21. Tā tomēr uzskata, ka ir svarīgi, ka pusēm nedrīkst dot iespēju atņemt Briseles konvencijas 16. panta 4. punktam tā saturu. Tām nedrīkstētu būt izvēles iespējai attiecībā uz tiesu atbilstoši iecerētajai pamata lietai — patenta spēkā esamību vai, alternatīvi, tā pārkāpumu. Tādā gadījumā kā šis nav nozīmes, vai patenta spēkā neesamības atzišana ir galvenās prasības daļa vai tikai izvirzīta kā arguments, pamatojot to, ka nekāds pārkāpums nav noticis. Saskaņā ar 16. panta 4. punktu ir tikai viena tiesa, kas var atzīt spēkā esamību vai spēkā neesamību. Citi ar patentu saistītie jautājumi neietilpst 16. panta 4. punkta piemērošanas jomā.

IV — Vērtējums

A — Ietvars: Tiesas jurisdikcija

22. Iesākumā es uzsvēršu, ka saskaņā ar pastāvīgo jurisdikciju, lai nodrošinātu pēc iespējas lielāku līgumslēdzēju valstu un ieinteresēto personu no Briseles konvencijas izrietošo tiesību un pienākumu vienlīdzību un vienveidību, Briseles konvencijas jēdzieniem ir piešķirama autonoma nozīme⁶.

23. Turklāt Tiesas interpretācijai jāsekmē jurisdikcijas piešķiršanas paredzamība. Ja prasītājs privāttiesiskā strīdā var viegli paredzēt, kurā tiesā viņš var griezties, un ja atbildētājs var viegli paredzēt, kurā tiesā viņu var iesūdzēt, tas nāk par labu gan tiesiskai aizstāvībai, gan tiesiskajai drošībai. Kā izskaidrots Regulas 44/2001 vienpadsmitajā apsvērumā, jurisdikcijas normām jābūt ļoti skaidri paredzamām.

24. Tiesa tāpat ir vairākkārt lēmusi, ka Briseles konvencijas 16. pantu kā izņēmumu

5 — OV 1979, C 59, 1. lpp.

6 — Attiecībā uz Briseles konvencijas 16. pantu skat. Tiesas 2001. gada 5. aprīļa rīkojumu lietā C-518/99 *Gaillard (Recueil, I-2771. lpp., 13. punkts)*.

no 2. panta 1. daļā paredzētā noteikuma par jurisdikciju nedrīkst interpretēt plašāk, kā to prasa tā mērķis, jo tā rezultātā pusēm tiek atņemta parasti dotā iespēja izvēlēties tiesas piekritību un atsevišķos gadījumos ir iespējams tos iesūdzēt tiesā, kas atrodas valstī, kurā nevienai no pusēm nav domicila. Es esmu uz to norādījis jau ievadā⁷. Es tāpat piekritu ģenerāldokāta Džeikobsa [Jacobs] uzskatam, ka šī noteikuma šaurākai interpretācijai nedrīkst piešķirt pārāk lielu nozīmi. Kā viņš norāda savos secinājumos lietā *Gabriel*⁸, tiesību normas izņēmumam kā ikvienai citai tiesību normai jāpiešķir pareizā nozīme, kas nosakāma pēc tās mērķa un formulējuma, kā arī sistēmas un to tiesību aktu mērķiem, kuru daļa tas ir.

25. Ceturtais kritērijs, ko Tiesa piemērojusi savā judikatūrā attiecībā uz Briseles konvenciju, ir īpaši ciešas saiknes pastāvēšana starp tiesvedību un vietas, kurā nodarījums ir noticis, tiesu, lai jurisdikcijas piešķiršanu varētu attaisnot ar iemesliem, kas saistīti ar pareizu tiesvedību un procesa pareizu virzīšanu⁹.

26. Uz šo principu pamata Tiesa jau vairākkārt ir interpretējusi jēdzienus, kas izmantoti Briseles konvencijas 16. pantā. Lielākā daļa tās nolēmumu attiecas uz izņēmuma judikatūru saskaņā ar 16. panta 1. punktu, kas ir piemērojams noteiktām tiesvedībām par nekustamiem īpašumiem. Tiesa tikai vienu reizi ir lēmusi par 16. panta 4. punktu.

27. Spriedumā lietā *Reichert un Kockler*¹⁰ Tiesa norādīja, ka izņēmuma jurisdikcija tās līgumslēdzējas valsts tiesai, kurā atrodas nekustamais īpašums (Briseles konvencijas 16. panta 1. punkts), ir pamatojama ar to, ka šī tiesa tās ģeogrāfiskā tuvuma dēļ var vislabāk novērtēt faktus un piemērot attiecīgos noteikumus un praksi. Izņēmuma jurisdikcija attiecībā uz īpašuma atrašanās valsts tiesām neaptver visas iespējamās prasības, kuru priekšmets ir lietu tiesības uz nekustamiem īpašumiem. Tieši pretēji — izņēmuma jurisdikcija (būtībā) aprobežojas ar prasībām, kas ir vērstas uz to, lai noteiktu nekustamā īpašuma apjomu vai sastāvu, īpašumu, valdījumu vai citu lietu tiesību pastāvēšanu uz to.

28. Spriedumā lietā *Duijnste*¹¹ Tiesa sniedza interpretāciju Briseles konvencijas 16. panta 4. punktā paredzētajai izņēmuma

7 — Skat. iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minēto rīkojumu, 14. punkts.

8 — Secinājumi 2002. gada 11. jūlija spriedumam lietā C-96/00 *Gabriel* (*Recueil*, I-6367. lpp., secinājumu 46. punkts).

9 — Skat. iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Kronhofer*, 15. punkts (attiecībā uz Briseles konvencijas 5. panta 3. punktu).

10 — 1990. gada 10. janvāra spriedums lietā C-115/88 *Reichert un Kockler* (*Recueil*, I-27. lpp., 10. un 11. punkts).

11 — 1983. gada 15. novembra spriedums lietā 288/82 *Duijnste* (*Recueil*, 3663. lpp., 22. punkts).

jurisdīcijai tās līgumslēdzējas valsts tiesām, kurā patents ir izdots (vai pieprasīts). Tiesa šo jurisdīkciju pamato ar to, ka "šīs tiesas vislabāk var lemt lietās, kurās priekšmets ir patenta spēkā esamība, tā deponēšana vai reģistrācija". Tiesa nošķir šos strīdus no citām prasībām, kuru priekšmets ir patents, bet kuras atrodas ārpus Briseles konvencijas 16. panta 4. punkta piemērošanas jomas. Šai pēdējai kategorijai pieder, piemēram, strīdi sakarā ar patenta pārkāpumiem, kā arī tādi jautājumi kā lietā *Duijnstee*, proti, vai tiesības uz patentu ir darba devējam vai darba ņēmējam.

29. Arī Tiesa savu nostāju balsta uz Ženāras ziņojumu¹² un patentu konvencijām, kas paredz skaidri nošķirt patenta deponēšanu un izdošanu, no vienas puses, un tā pārkāpumu, no otras puses.

B — Ko paredz Briseles konvencija?

30. Saskaņā ar 16. panta 4. punktu Briseles konvencijas II sadaļas 5. nodaļā ar virsrakstu "Izņēmuma jurisdīkcija" atsevišķus strīdus, kas saistīti ar patentiem un citu rūpnieciskā

īpašuma tiesību aizsardzību, izskata tās dalībvalsts tiesās, kurā šīs tiesības ir deponētas vai reģistrētas vai arī tiks reģistrētas.

31. No Briseles konvencijas 17. un 18. panta izriet izņēmuma jurisdīkcijas saistošais raksturs. Jautājums ir tikai par to, kādiem strīdiem ir piemērojams 16. panta 4. punkts.

32. Vispirms, ņemot vērā 16. panta 4. punkta formulējumu, ir pietiekami skaidrs, ka Briseles konvencijas izstrādātājiem nebija mērķa paredzēt, ka uz visiem strīdiem, kas skar patentu un citu rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzību, attiektos izņēmuma jurisdīkcija. 16. panta 4. punkts attiecas tikai uz tiesvedībām par patentu un citu tiesību reģistrāciju vai spēkā esamību. Šī norma tieši nemin strīdus par patentu pārkāpumiem. Šajā sakarā šī norma atšķiras no EEK 229. a panta, kas paver iespēju Tiesai piešķirt jurisdīkciju, lai izšķirtu visus strīdus par Kopienas rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzību.

33. Iesniedzējtiesa it īpaši norāda uz redakciju angļu valodā, kurā 16. panta 4. punkts šķiet esam formulēts plašāk nekā 16. panta 1.–3. punkts. 16. panta 4. punkts ietver vārdu salikumu *proceedings concerned with*, kamēr 16. panta 1., 2. un 3. punkts attiecas uz *proceedings which have as their object*. Citu

¹² — Skat. 5. zemspītras piezīmi.

valodu redakcijās, tādās kā vācu, franču, itāļu un holandiešu, šāda nošķiršana neparādās, kaut gan arī no formulējuma angļu valodā nepārprotami neizriet, kāda ir šo formulējumu atšķirība. Komisija savos apsvērumos detalizēti apskata iesniedzējtiesas norādīto atšķirību teksta angļu valodas redakcijā. Tā uzskata, ka šī atšķirība nav vērā ņemama, jo tādās nav citu valodu redakcijās un, starp citu, nav arī neviena pieturas punkta tam, ka Konvencijas izstrādātāji tādējādi 16. panta 4. punktu būtu gribējuši ierobežot. Šajā sakarā Komisija norāda uz iepriekš minēto Ženāra ziņojumu¹³. Es šajā jautājumā piekritu Komisijas viedoklim.

19. panta interpretācijas Briseles konvencija neizslēdz, ka 16. panta 4. punkts attiecas uz strīdiem, kuru sakarā tiesa ir paziņojusi par to, ka saņemtajā lietā tai nav jurisdikcijas.

35. Apkopojot, Briseles konvencija paredz saistošu noteikumu par jurisdikcijas piešķiršanu, taču ne visi strīdi par patentiem ir pakļauti 16. panta 4. punktam. Vienlaikus no Briseles konvencijas teksta neizriet, ka tās izstrādātāji būtu vēlējušies šos noteikumus ierobežot attiecībā uz strīdiem, kuros pamata prasības priekšmets ir patenta spēkā esamība vai spēkā neesamība.

34. Briseles konvencijas 19. pants paredz, ka līgumslēdzējas valsts tiesai, kurā celta prasība, kas galvenokārt attiecas uz jautājumu, pār kuru izņēmuma jurisdikcija ir citas līgumslēdzējas valsts tiesām saskaņā ar 16. pantu, pēc pašas ierosmes jāpaziņo, ka tai nav jurisdikcijas. Redakcijā franču valodā, atšķirībā no vācu, angļu, itāļu un holandiešu valodām, ir precizējums, ka šādā gadījumā prasībai tiesā ir jābūt iesniegtai *à titre principal*. Briseles konvencijas 19. panta normas detalizēti tika iztīrītas Tiesas sēdē, un tika izskaidrots, ka 19. pants nenosaka jurisdikciju un 19. panta interpretācija nav noteicoša Briseles konvencijas 16. panta interpretācijai. Neatkarīgi no

C — Juridiskais novērtējums

36. Kā iepriekš minēts, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot Briseles konvencijas 16. panta 4. punktā paredzētās izņēmuma jurisdikcijas apjomu tās valsts, kurā patents ir reģistrēts vai deponēts, tiesai. No Tiesai iesniegtajiem apsvērumiem var atvasināt trīs viedokļus (skat. detalizētu izklāstījumu III nodaļā):

— pirmais viedoklis: 16. panta 4. punkts ir piemērojams tikai tad, ja strīda galvenais prasījums attiecas uz patenta spēkā esamību;

¹³ — *Idem*.

- otrs viedoklis: jautājumi, kas saistīti ar patenta spēkā esamību un pārkāpumu, praksē viens no otra nav atdalāmi, un tāpēc 16. panta 4. punkts piemērojams arī attiecībā uz prasībām par pārkāpumiem;
- trešais viedoklis: tikai 16. panta 4. punktā minētajai tiesai ir kompetence lemt par patenta spēkā esamību vai spēkā neesamību. Citi jautājumi par patentiem 16. panta 4. punktā nav iekļauti.

37. Es ieteiktu Tiesai izvēlēties trešo viedokli šādu iemeslu dēļ.

38. Vispirms ir jānoraida otrs viedoklis. Kā Tiesa ir norādījusi spriedumā lietā *Duijnstee*, Briseles konvencijas 16. panta 4. punkts pamatojas uz atšķirību starp strīdiem par patenta izdošanu un reģistrāciju, kur parasti pastāv strīds par patenta spēkā esamību, un strīdiem par patenta pārkāpumiem. Lai gan otrs viedoklis no tiesiskās drošības un vienveidības viedokļa šķiet pievilcīgs, tas tomēr ir pretrunā ar Briseles konvencijas izstrādātāju skaidri izteikto izvēli, proti, ne visi strīdi par patentiem un citām rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzību ir pakļauti 16. panta 4. punktam.

39. Tādējādi ir jānoraida arī pirmais viedoklis. Lai gan šo viedokli varētu aizstāvēt, ja 16. panta 4. punktam piemērotu stingri gramatisku interpretāciju, tas ļautu prasītājam civilprocesā apiet 16. panta 4. punktā noteikto obligāto tiesas izvēli. Pamata prāvas priekšmets to arī parāda. *GAT*, ja ņemtu vērā pirmo viedokli, pareizi izvēlējas celt prasību Vācijā, lai konstatētu, ka nav noticis patenta pārkāpums. Tomēr sabiedrība tāpat būtu varējusi izvēlēties apstrīdēt *LuK* piederošo patenta civiltiesā. Tad sabiedrībai saskaņā ar Briseles konvencijas 16. panta 4. punktu būtu bijis jāceļ prasība tās dalībvalsts tiesā, kurā patents ir reģistrēts, šajā gadījumā Francijā.

40. Ja prasītājam civilprocesā būtu šāda izvēles brīvība, tad, ievērojot sekas attiecībā uz tiesu jurisdikciju, apdraudētu sistēmas paredzamību no atbildētāja viedokļa un līdz ar to vienu no Tiesas judikatūras principiem¹⁴. Turklāt šāda izvēles brīvība neatbilst arī Briseles konvencijas 16. panta 4. punkta mērķim un nozīmei, kas paredz saistošu noteikumu.

41. Savukārt trešo viedokli ir iespējams viegli aizstāvēt. Tā rezultātā 16. panta 4. punktā paredzētā izņēmuma jurisdikcija ir piemēro-

14 — Skat. iepriekš 23. punktu.

jama vienmēr, kad civiltiesiskā strīdā tiek apstrīdēta kādas dalībvalsts iestādes atzītu vai reģistrētu tiesību spēkā esamība. Cita starpā tad tiek apstrīdēts pats šis iestādes lēmums, kas līdz ar to ietver arī administratīvo tiesību elementus. Valsts iestādes lēmuma pārbaude, ciktāl tas ir iespējams, pakļaujama šīs attiecīgās valsts tiesai, nevis svešas valsts tiesai. Starp citu, es šeit saskatu arī paralēles ar iepriekš minēto spriedumu lietā *Reichert un Kockler*, kur Tiesa ir pieminējusi ģeogrāfiskā tuvuma kritēriju noteiktām prasībām attiecībā uz nekustamo īpašumu (skat. iepriekš 27. punktu).

procesa stadijā derīgums tiek apstrīdēts, neatkarīgi no fakta, ka Briseles konvencija interpretējama pēc iespējas autonomi, ņemot vērā dalībvalstu procesuālās tiesības.

42. Minētie apsvērumi ir piemērojami neatkarīgi no tiesvedības, kas veido kontekstu prasībai par spēkā neesamību. Izšķirošs ir strīda mērķis, nevis prasītāja galvenās prasības formulējums strīdā. Iesniedzējtiesa tāpat jautā, vai ir nozīme tam, kurā procesa stadijā tiek izvirzīta prasība par spēkā esamības vai spēkā neesamības atzīšanu. Manuprāt, uz šo jautājumu jāatbild noliedzīgi. Manis atbalstītā risinājuma būtība faktiski ir tāda, ka dalībvalsts, kurā patents ir deponēts vai reģistrēts, tiesa lemj par tā [patenta] derīgumu. Šādos apstākļos nav svarīgi, kurā

43. "Tīrā" procesā par pārkāpumu nav šādas saiknes ar valsts iestādēm. Šie strīdi attiecas uz citai personai piederošu subjektīvu tiesību pārkāpumu un principiāli atšķiras no citiem salīdzināmiem civiltiesiskiem strīdiem par subjektīvām tiesībām ārpus rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzības jomas. Šāds skatījums attiecībā uz atšķirību starp procesu par patenta pārkāpumu un patenta esamības atzīšanu rod tiešu atbalstu Briseles konvencijas tekstā. Šādu atšķirību, kā jau minēts, Tiesa atzinusi arī spriedumā lietā *Duijnstee*.

44. Briseles konvencijas izstrādātāji skaidri ir izšķīrušies par to, ka patenta (vai piemēram, preču zīmes) pārkāpumu neaptver Briseles konvencijas 16. panta 4. punkts. Arī no prasības saglabāt sistēmas līdzsvarotību viedokļa būtu nepareizi 16. panta 4. punktu interpretēt tādējādi, ka arī uz "tīrajiem" procesiem nebūtu attiecināms Briseles konvencijas 2. panta pamatnoteikums. Turklāt šāda interpretācija neatbilstu Tiesas uzsk-

tam, ka Briseles konvencijas 2. panta 1. daļā paredzētās jurisdikcijas noteikumi nav interpretējami plašāk, kā to prasa mērķis¹⁵.

4. punkts būtu piemērojams, ja atbildētājs apstrīd patenta spēkā esamību tiesvedības par pārkāpumu ietvaros. Briseles konvencija paredz pietiekamus mehānismus efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu nodrošināšanai. Tiesa, kura lemj par pārkāpumu, var nodot lietu pilnībā, tā var procesu pārtraukt līdz brīdim, kad saskaņā ar 16. panta 4. punktu citas dalībvalsts piekritīgā tiesa ir pieņēmusi lēmumu par patenta spēkā esamību, un tā gadījumā, kad atbildētājs rikojas pretēji labai ticībai, var pati pieņemt galīgo lēmumu.

45. Pakārtoti es norādišu arī uz spriedumu lietā *Gantner Electronic*¹⁶, kas attiecas uz Briseles konvencijas 21. pantu. Šis pants regulē situāciju, kad puses iesniegušas prasības dažādu Līgumslēdzēju valstu tiesās. Tiesa šajā gadījumā uzsver, ka jurisdikcijai noteicošā ir prasītāja prasība, nevis aizsardzības līdzeklis. Pretējā gadījumā atkarībā no preprasības satura, kas obligāti tiek iesniegta tikai procesa gaitā, varēt mainīties jurisdikcija. Tātad, ja tiktu ņemti vērā aizsardzības līdzekļi, tas atbildētājam ļautu rīkoties pretēji labas ticības principam un novilcināt jau iesāktu procesu.

46. Spriedums lietā *Gantner Electronic*, manuprāt, neliecina par to, ka 16. panta

47. Visbeidzot, viens no galvenajiem argumentiem, kas Tiesai tika iesniegts šī strīda sakarā, attiecas uz tiesas norisi un procesuālo ekonomiju. No šī viedokļa raugoties, arī izvēlētais viedoklis tomēr nesniedz nevainojamu risinājumu. Tāpat kā ikviens cits risinājums arī šis neizslēdz risku, ka vairāku dalībvalstu tiesas nodarbojas ar vienu un to pašu lietu un ka šīs tiesas pieņem savstarpēji pretrunīgus lēmumus. Proti, patenta ipasniekam parasti vairākās dalībvalstīs pieder patenti par vienu un to pašu produktu vai vienu un to pašu ražošanas metodi. Tādējādi šo dažādo valstu tiesām vienlaicīgi būtu izņēmuma jurisdikcija, tiklīdz pārkāpuma procesa ietvaros tiktu iesniegta prasība par patenta spēkā esamības atzīšanu. Tas patenta pārkāpuma procesu nepadara vienkāršāku.

15 — Skat. iepriekš 24. zemsvirtras piezīmi.

16 — 2003. gada 8. maija spriedums lietā C-111/01 *Gantner Electronic* (*Recueil*, I-4207. lpp.).

V — Secinājumi

48. Es ierosinu Tiesai uz *Oberlandesgericht Düsseldorf* uzdoto jautājumu atbildēt šādi:

1968. gada 27. septembra Briseles Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās 16. panta 4. punkts nosaka jurisdikciju gadījumos, ja tiesvedības priekšmets ir patenta vai citu šajā normā minētu rūpnieciskā īpašuma tiesību spēkā esamība vai neesamība. Tādējādi minētais pants ir piemērojams, ja atbildētājs procesā par patenta pārkāpumu vai prasītājs procesā par pārkāpuma neesamības atzīšanu pieprasa atzīt, ka patents nav spēkā.